

Erdőkeresők

Írta Mihály Márta

2007 Szeptember 12-én az örökké emlékezetes soproni 50. találkozóink végetért. Otthon, Sopronban körülölelt bennünket a szeretet, a meleg vendégfogadás. A Soproni Erdőmérnöki Főiskola, annak oktatói, végzett erdőmérnökei, firmái és balekjai ránk terítették a békés összetartozás palástját. Ezt a szép adományt az Alma Mater aranydiplomával pecsételte meg. Részemre emlékezetes, szép órák voltak, kár, hogy olyan gyorsan elröppentek.

Az ünnepségek után Lacival emlék és erdőkeresők lettünk. Végigjártunk olyan helyeket, amelyek valamilyen formában félévszázadig az emlékezetünkben megmaradtak és gondolatainkban ezekre igen sokszor visszajártunk.

13-án napos, kora őszi, friss fenyőillatú reggelre ébredtünk, a Lőverekben. Reggeli után a belvárosba vettük útunkat Szász Julika, Pista és unokahúgunk Szűcs Katika társaságában. A Húségkapu felé húzott a lelkünk, hiszen oly sokat sétáltunk körülötte és boltíve alatt, hajdanán, 1950-56-ig. A kapu nem változott, csak ápoltabbá, talán tekintélyesebbé öregedett. A teret előntötte az őszi napsugár, piros muskátli virágok ünneplő módon bólogatták fejüket az ablakok párkányán. Szép volt a tér. Fényképeztünk, régi emlékeket csalogattunk elő. Most nem nézegettük sóvárogva, mint diákkorunkban, a drága kert-vendéglő hívogató asztalkáit. Leültünk a virágzó oleanderekkel díszített, sarki asztalhoz frissítőre. De jó volt ott lenni! Fiatalságom emlékei öleltek át, egy pillanatra újra 18 éves lettem, lelkes balek a Főiskolán. Ijesztő régen volt, hová szaladtak az évek? Az álmodozásaimból a társaságunk nevetése rázott vissza a valóságba. Fényképeztünk, mókáztunk, nevetéstől volt hangos a tér. Városi sétára indultunk. Meglátogattuk Laci volt erdésztechnikumi diákszállóját. Ez már nem diákotthon. Felmásztunk az öreg, elkopott garádicsokon, hogy megkeressük a régi szobáját. De ez a szoba már csak Laci emlékezetében élt, mert még a falak is hiányoztak. Az épület kiöregedett, lebontották és átépítették. A volt diákszálló közelében, a téren egy krétával rajzolt, a macskakövek közül kiágaskodó étrenddel a "Gödör" étterem hirdette ígéretes falatjait. Érdekesnek és egyben izgalmasnak tetszett a cégér. Valóban mélyre, a gödörbe mentünk. Egyszerű, ízléses pince-szerű szobákban lócás asztalok várakoztak. Igen jó kiszolgálással, finom de a kelleténél nagyobb ebédet kaptunk.

Meglátogattuk az erdészgimnáziumot is, ahol Laci végzett 55 évvel korábban. Beszorított épület ez, a Szent György utcában, Sopron belvárosában. Kopott lépcsői és vastag falai sok-sok emléket őriznek. A homályos folyosókon nem voltunk egyedül, legalább féltucatnyi kíváncsiskodó diákszem kísérte az őszülő, nem éppen diákkorú csoportunkat. Nem voltunk mindennapi látvány! A folyosót tablóképek sokasága díszítette. Kiváló cégerei ezek a több ezer ott végzett erdésznek. Kis csoportunk elindult megkeresni a Gimnázium első tablóját. Több lelkes hallgató segítségével hamar megtaláltuk amit kerestünk. Az Erdész Gimnázium első érettségiző

Növendékeinek tablója ez. Laci osztályáé 1952-ből, Tuskó László az igazgató és Firbás Oszkár az osztályfőnök. 17 igen jóvágású fiatal ember és három leány, fiatal szépségével nézett reánk. Ismerőseim a tablón, a fekete szemű, 20 esztendőes férjem, Orlóci László, Héjjas József, Prém Jenő és az egyetemihallgató korában elhunyt Tuskó József voltak. A tablón lévő három leányzóból egyedül csak a bájos mosolyú Héjjasné Bernsdorfer Katalint ismertem. Fontos megemlítenem, hogy Laci osztálya Esztergomban kezdett, 1948-ban. Kényszer hozta az iskolát Sopronba 1950-ben, azután, hogy az oroszok laktanyát csináltak az esztergomi iskolából. Az öreg tabló több, mint 55 esztendeje, hogy díszíti a régi iskola falát. A szereplők egyrésze már csak az emlékeinkben él. Tuskó László igazgató úr már elhunyt. Firbás Oszkár tanárral sajnos nem találkoztunk, betegség miatt nem vehette át a gyémánt diplomáját sem. De neve örökké élni fog diákjai körében. Sokat hallottam Lacitól példás tanárságáról, jóságáról, nagy tudásáról és becsületes emberségéről.

Laci látogatóba és találkára jött, megsímogatta a képeket, könnyek kísérték ezt "találkozást". A mi szemünk sem maradtak szárazon. Így találkoztunk a képen sokakkal, a fiatalságunkkal és az elszaladt 55 esztendő emlékhalmazzal.

A tekergő öreg lépcsők a kijárat felé vezettek, de Dr. Rónai Ferenc erdőmérnök igazgató úr irodájánál kiszélesedett a folyosó. Bekopogtattunk. Találkozásunk a legszívélyesebb és a legmelegebb köszöntések és könnyek közepette zajlott le. Friss kávé főtt, öröm volt a találkozás a fiatal, érdeklődő, meghatódott Igazgatóval. Az öreg iskolának mi most csak hűségünket és szeretetünket vihettünk, de lélekben és érzelmeinkben feletébb büszkén és nagyon gazdagon távoztunk, hiszen 55 esztendő elmúltával körülölelt az iskola szeretete, az emlékezések boldogsága, és a találkozás öröme. Felejthetetlen élmény volt.

Az iskolából a Fertő tó felé vettük útunkat. A fáradtnak tűnő őszi nap színesre festette a várost, mi pedig az élményektől megfiatalodva száguldottunk a város szélén, a gyönyörű szőlősök között, a Fertő tó felé. Itt-ott hatalmas diófák árnyékolták a fáradt, sáppadozó szőlőindákat, halk koppanással ízletes termékeiket potyogtatták. Béke és kora őszi színgazdagság festette széppé meghatódott érzelmeimet, hiszen többszörösen jártam gyalog ezeken a dombokon, a tó felé. Egy ilyen őszi kirándulásról tanuskodik az utolsó otthoni, kézzelírott növénytársulási felvételem 1956 október elejéről.

Régen volt, de mégis előbukkantak az félévszázados képek, az emlékek, melyek most a zsugorodottnak tetsző, de gyönyörű kékes-zöld víz tetején, az ezüstösen csillogó vízfodrokon táncoltak. A karcsú, arany-színű gyengén hajladozó nádszálak zizegtek, suttoztak, tudom, hogy a viszontlátás szimfóniáját játszották. Mindkettőnk újra széppé varázsolt az emlékezés.

Éppen vacsorára visszaértünk a Diána Penzióba, ahol ízletes vacsora mellett kellemes visszaemlékezésekkel töltöttük az estét. Másnap reggel Julika és Pista elutaztak, mi hárman, Katikával tovább folytattuk emlék és erdőkeresésünket.

Nyaranta és évközben 1950 és 1956 között Laci, Tuskó Jóska és Héjjas Jóska aktív növénytársulási tanulmányokat végeztek a Sopron környéki hegyekben, Tuskó Ferenc professzorunk vezetésével. A kutatási eredményekből néhány nyomtatásban is megjelent. Ilyen az 1955-ben kinyomtatott "A Soproni Hegyvidék Fenyvesítésének eredményeiből" című cikk, a

növénytan-szakkör keretében. Ez volt Laci első publikációja, sajnos Tuskó Jóska röviddel utána elhunyt. A lópók és azok növénytársulása volt akkoriban Laci másik nagy érdeklődési területe. Sokszor és lelkesen emlegette a fertői égeresek (*Alnus glutinosa*) hűvös szépségét és társulástani érdekességét. A fertői égereseket nem ismertem, de szívemhez közel állt az égerfa. Szülőföldem, Erdély, gyakori patakparti fája az éger. Kislány koromban árnyékuk hűsében sokszor megpihentem, amikor a kaszálás idején a közeli borvíz forrásból a nehéz töltött korsókat cipeltem az örökké szomjas kaszásoknak. Az "égőrfa", ahogy Székelyudvarhely körül hívják, a kenyérsütők különösen tisztelt és kedvenc kemence fűtője. Kenyérsütés előtt Nagyanyám és asszonytársai, amikor fűtötték a kemencét, mindig, mint az imádságot elmondogatták, hogy "áldott fűzfa, szent égőrfa, mind a kettő jó égőfa!". Remélték, hogy a fák gyorsan, jó tüzet adnak.

A fertői éger állományokat szeretnénk volna újból megtekinteni. Sok keresgélés után kiderült, hogy az égert kivágták és helyébe feketediót (*Juglans nigra*) telepítettek. Éppen úgy mint, a feketedió állományokban, Ontario-ban, az aljnövényzet a Fertőn is észak-amerikai eredetű. Főleg az aranyvesszőt, *Solidago* sp. és *Ruthbeckia*-t láttunk. Csodálatos volt a hasonlat. Az állományt 35-40 évesnek gondoltuk és úgy éreztük, hogy nem a Fertő tavon, hanem Dél-Ontario valamely árterének erdőiben sétálunk. Sajnos, az égeresek kiöregedtek.

Előbb a Károlymagaslathoz mentünk, autóval könnyű és hihetetlen gyors volt az út. Bezzeg gyalog, 55 esztendővel ezelőtt félnapos séta volt. Útközben, most a régi ösvényeket és az emlékezetes állományokat kerestük. Minden ösvénykanyarnál, mint a mesebeli manó ott bújkált az emlékek sokasága.

1952 szeptember első napjaiban jártam először a Károlymagaslaton. Mint afféle zöldfülű balek, és lány!!, jóképű firmák társaságában. Népszerűségemet szerettem volna szépségemnek tulajdonítani, de gyorsan rájöttem, hogy ez a séta a firmák lelkes tréfája volt. Most fülemben zengett az akkori nevetgélés, a bókók tömege és a gondtalan erdei barangolás zenéje, a hatalmas fák árnyéka alatt, a rejtett ösvények között. Szép, nagyon szép idők voltak!

Úgy mint akkor, most is élveztük a környező erdőt. Nagy örömmel észleltük, hogy szép számmal ékeskedtek a fiatal, életerős szelidgesztenyék. Bő terméseik jó termőhelyi körülményekről tanuskodtak. Úgy éreztük, hogy természetes előfordulásuk megnövekedett. Hazai illata volt a soproni erdőnek, pompás vadgombák aromáját hordozta a szél. Átölelt a csend, a béke és nekem zengett az erdő. Jó volt ott lenni. Azt suttozták a kibuggyant könnyecseppek is.

Útunkat az osztrák határfelé vettük. Szinte minden méter visszahozta 1956 november 4. délutánjának emlékeit. A határórség dőledező barakjai mellett parkoltunk és gyalog mentünk tovább a hajdani felaknázott határsáv felé. Egy ponton megálltam, valahol, úgy gondolom, azon a helyen, ahol annak idején elbúcsúztam Lacitól és elindultam vissza Sopron felé. Egyszerűen nem tudtam elképzelni, hogy a hazámat hűtlenül elhagyom, hiszen pontosan 10 évvel azelőtt menekültem Erdélyből Magyarországra, mert magyar voltam és az akartam maradni. Lelkileg összetörve ballagtam, vissza Sopron felé. Laci szaladt utánnam és meggyőzött arról, hogy biztonságosabb, ha vele megyek. Kérésemre elhajtotta a pisztoját és megbeszélte ott a helyszínen, hogy most átmegyünk a határon a biztonságunkért, de reggel hazajövünk Ausztriából. Sok reggel múlt el az 50 esztendő alatt, de én nem tértem vissza. Most újra ott

álltam, ahol a gyors visszatérés reményei között 1956-ban elhagytam hazámat, és azon töprengtem, hogy vajjon hogyan is történt volna, ha akkor visszamegyek Sopronba? Nehéz és kimondhatatlanul terhes pillanatok voltak ezek. Az alig észlelhető ösvényen tovább gyalogoltunk Ausztria felé. Most, gyönyörű, 40-45 éves kevert erdő takarta a meghalt (remélem!) aknaföldeket.

A Teremtő, mint mindig, most is eligazgatta az eseményeket! Megújult a föld, beheggedtek az akna árkok! A legszebb és legjobb módon a béke, a megbocsátás és a növekedő fák, mint növekedő remények takarják el a világ e kegyetlen sávját, ahol emberek vesztették életüket, mert szabadságot akartak. Most madárdal, zöld ágak, erdei virágok kísérik a reménnyel telített utazót. Itt igazi, új erdőt találtam, amit nem kereshettem, hiszen létéről nem tudtam. Ez volt a Teremtő ajándéka és a békés megújulás részemre! Könnyek között ünnepeltem ezt a rendkívüli látogatást, és a teljes megújulást. Békét kívántam erre a sokat szenvedett vidékre.

Lelki sáppadozásomból a gyönyörű környezet rázott fel. Egy igen magányos, rendkívül ízléses és fenyőkkel árnyalt erdei panzióra bukkantunk. Muck-nál voltunk. Moha Erdei Panzió és Vendéglő a neve. Ízletes volt az ebéd, csend volt és a gyönyörű fenyők tobozainak milliárdjai, mint megannyi harang ünnepelte visszatérésemet. Besötétedett, amikor visszaérkeztünk Sopronba.

A hét végén Budapestre utaztunk. A Magyar Tudományos Akadémia Vendégházában (Domus Hungarica) szálltunk meg. Több jó baráttal és kollégával találkoztunk. Számptalan szakmai megbeszélésen és terepszemlén vettünk részt. Laci előadást tartott a Eötvös L. Tudomány Egyetemen. Az eseményt nagy érdeklődés, feltűnően sok fiatal jelenléte és aktív részvétele jellemezte. Különös energiát és erőt gerjesztett Laci magasszintű előadása. Meleg, baráti és otthonias volt az előadást követő fogadás. A vendéglátók megtudták, hogy Laci igen szereti a libazsíros kenyeret, zöldpaprikával. Ott volt az asztalon. Igen finom volt, különösen a jó magyar péki kenyér!

Következő nap kollégákkal a Pilis hegységbe látogattunk. Emlékezetemben éltek a szép gyertyános-tölgyesek és öreg bükkösök, Dobogókő és környékén. Gondolom, hogy sok idősebb állomány csemetéit én neveltem a pilisi csemetekertekben az 50-es években. Az öreg bükkösök aromája, árnyéka és törzsének ezüstös szépsége sok örömet és emléket hozott vissza. Hazafelé Szentendrére látogattunk, a várostól 6 km-re van régi erdészházunk, mely otthonom volt 1949 és 1952 között. Szomorúan számolgattam, hogy a legtöbb fa, főleg fenyőfélék, amit 1949 és 1950-ben ültettem a ház körül, már nincsenek ott.. Kiöregedtek. A szentendrei temetőben nyugszanak szüleim és Csaba testvérem, velük is "találkoztam"

. Élveztük Budapesten, a Vígszínház jó humorú, zenés remekműveit, operettáit. Kedves élményeink közé tartozik a hatvani koncert, unokahúgunk Katika, aki ott énekel, hívott meg bennünket. A kisvárosok régebben divatos népieskedő programja helyett, meglepett a mostani koncert kozmopolitán gazdagsága. Magas szintű keleti táncokkal és kiváló arab zenével szórakoztatták a nagyszámú, igen lelkes közönséget. Az énekkar és zenészei az amerikai, népszerű, klasszikus dalok angol nyelvű, nívós előadásával tették felejthetetlené az estét. A hétvégén elbúcsúztunk Budapesttől és a Mátra közelében, Laci hugához, a Szűcs családhoz, Gyöngyösre utaztunk. Laci sok évet töltött a Mátra környékén, mert a háború után Nagyrédén lakott a család. A falú a Mátra tövében, szőlősök között fekszik. Innen jártak iskolába Gyöngyösre

. A későbbi években pedig, mint diák dolgozott nyaranta a mátrai hegyekben. Három napot töltöttünk a Mátrában. Gyönyörű idő volt, meleg őszi napsütéssel. Lenyűgözött az erdők színgazdagsága, őszi nyugalma. Töménytelen erdei gomba kínálhatta magát. Jó volt az illatos bükkösökbe sétálni, megsímogattam az ösvénymentén álldogáló óriásokat. A környezet illata, a fák jellegzetessége régi bükkerdős kapcsolatokat ébresztett lelkemben. A gyermekkorom legszebb éveit varázsolták vissza a Hargita tövéből. Kellemes délutánt töltöttünk a nagyrédei borpincék között. Ez a bájos falú a Mátra lábánál, hatalmas szőlősök között fekszik. Innen származott Laci édesanyja. Nagyon gondozott, szakszerű a szőlőtermelés. A vendéglátás páratlanul meleg és baráti volt.

A Bükk hegységet is meglátogattuk. Fantasztikusan szép és öreg bükk erdőkben barangoltunk. Természetes felújulást kerestem a hűvös és nedves kápák széléin. Sok erdeigomba, főleg a vargányák varázslatos, csokoládészínű kalapjai bújkáltak a friss alom között. A közeli faluban friss, apró kirántott vargányát ebédeltünk. Igazi, ízletes "gourmet" ebéd volt.

Eger közelében vittek az erdőkereső útjaink. Természetesen meglátogattuk ezt a szép és rendkívül érdekes, történelmében és építészeti stílusában egyedülálló várost. Kiemelkedő a Vár és annak története. Órákat bolyongtunk a vár-romok között. Gárdonyi Géza otthonát is meglátogattuk. Ő volt az egeri vár török ostromának modern krónikása, és a magyar fiatalság kedvenc regényében "Az egri csillagok" c. művében igen hűen elmeséli elődeink küzdelmei. Nemcsak a vár maradt fenn, de örökké élni fog ez a klasszikus alkotás is.

De szép is az őszi délután a Tisza partján, Tiszafüred közelében. Most éreztem igazán, hogy mennyire idevalósi a "Hej halászok, halászok...." gyönyörű népdalunk. Fáradt halászok csónakjai a part mentén himbálóztak, itt-ott a hajlongó nádasok mögé bújtak. Finom halászlé illatát hordozta a szél, fáradt nyugalmat árasztott a csendes, szinte álldogálló víz. Sima tükrén ott játszadozott párjával a fúrge réce.

A Hortobágyra, majd a Sátor Hegységbe vezetett emlék kereső útunk. A legkeletibb pontját Fűzérben értük el. Fűzér és környéke Laci emlékezetében szegényes vidék volt. Rossz kavicsútjait ma már széles aszfalt takarja. Kopott házacska új fedelelet, szép kerítést kaptak, szinte hívogattak! Megújulásról és jobb életről tanuskodnak a hajdani szegényesen, az erdőből élő, hegyi falvak lakói. Megváltozott a táj és az erdő, de megmaradtak az ősi, magyar népi szokások. A dombok között egy nagy juh-nyájjal, kedélyes juhással és pulikutyáival találkoztunk. Régi ismerősként üdvözlöttük egymást.

Körútunkat Hollóháza (Nógrád m.) öregfalú látogatásával zártuk be. Fantasztikusan szép, paraszt falú, amely megőrizte régi házait, utcáit és gyönyörű, egyedi katolikus fatemplomát. Itt igazán otthon voltunk! Magammal hoztam e magyar falú és a otthoni erdők nyugalma és levegőjét. Elbúcsúztam! Te Deum-t suttogok a szép emlékekért és a gazdag élményekért.